

HAUF, Albert G. / GIMENO, Francisco M. (2021) (ed.) *Vicent Ferrer. Projectió europea d'un sant valencià*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua / Universitat de València, 390 p.

El volum *Vicent Ferrer. Projectió europea d'un sant valencià* recull les actes del congrés que, amb el mateix títol, se celebrà a València a l'octubre de 2019, organitzat per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i editades per les Publicacions de la Universitat de València. Per això, les pàgines inicials corresponen als representants de les dues entitats esmentades, Vicenta Mestre Escrivà (Rectora de la Universitat de València) i Ramon Ferrer Navarro (President de la AVL), bé que la presentació del volum com a tal i del congrés que el justifica correspon a Francisco M. Gimeno, coeditor juntament amb Albert G. Hauf. El sentit de l'esmentat congrés, com explica Francisco M. Gimeno (p. 15), és reflexionar al voltant de Vicent Ferrer «per tal de recuperar-lo integralment», cosa que —afirma— hauria d'ajudar a entendre les arrels de l'enorme prestigi que arribà a guanyar.

Tenint present l'esmentada perspectiva, és ben útil començar amb una descripció del decurs biogràfic de l'homenatjat, que és el que ens ofereix «Sant Vicent Ferrer: petjades d'una vida itinerant» (p. 23-45), intervenció inaugural de la trobada, de la mà de Gimeno mateix. Aquesta primera aportació comença centrant-se en la coneguda missiva que va enviar fra Vicent al papa Benet XIII des d'Alcanyís el 27 de juliol de 1412, on li comunicava la seva curació miraculosa, lligada a l'intim compromís de predicar «*verbum Dei sicut ardentem consueverat et frequenter*» (p. 24).¹ Aquesta contundent vocació per la divulgació de la paraula de Déu és el motor que impulsarà la seva vida, lliurada plenament a múltiples campanyes d'una predicació que tenia com a temes centrals la correcció de costums, la formació doctrinal i l'advertiment davant la fi del món —que el dominic considerava imminent—. Gimeno vol remarcar el caràcter itinerant de la vida de Ferrer, per la qual cosa, després d'alludir als viatges formatius del jove Ferrer (movent-se entre Barcelona, Lleida, Tolosa, València), s'atura a esmentar els recorreguts pròpiament missioners duts a terme pel predicador, tot remarcant sobre quins ens manca encara informació. Gimeno sap escollir aspectes que subratllen la preeminència de la paraula —de la seva divulgació— com a emblema de l'activitat vicentina. Penso, per exemple, en la descripció del símbol que va associar-se, *post mortem*, a la figura de fra Vicent: el llibre obert. Llàstima que l'estudiós s'hagi limitat a descriure'ns aquesta iconografia i no ens hagi il·lustrat amb la reproducció d'alguna mostra.

I l'autor continua estirant la veta de la predicació com a element estructurador de la vida de fra Vicent quan alludeix al que denomina «paraula força» —seguint un concepte de Paul Zumthor— per a referir-se a les intervencions del dominic en els dos gran moments de l'alta política en què prengué la paraula: el Compromís de Casp i la sostracció de la Corona d'Aragó a l'obediència a Benet XIII (p. 33-35).

La llarga experiència de Gimeno com a editor de sermonaris vicentins es reflecteix especialment en la secció amb què clou la seva intervenció, on, a partir de la descripció dels tipus de lloc on solia dur a terme la predicació, passa a considerar, en conjunt, alguns aspectes de la realització del sermó en tant que espectacle, un espectacle en el qual el predicador esdevé íntegrament veu («*totus debet esse vox*» (p. 37)), una veu conservada, però, per escrit, amb totes les limitacions que això implica respecte al fet oratori. Aquesta circumstància li permet referir-se ràpidament a la conservació manuscrita i impresa d'una important tradició textual.²

Abans de continuar amb la figura del predicador, em permeto interrompre el recorregut esperable d'aquesta ressenya —resseguint, com és habitual, l'índex del volum comentat—, per portar ací l'única intervenció dedicada a l'altra faceta de Ferrer: la de l'intel·lectual universitari. Em refereixo a l'estudi de

1. Per a les fonts de les citacions incloses, consulteu l'original ací ressenyat.

2. Gimeno cita alguns testimonis d'aquesta tradició, entre altres un manuscrit conservat a la biblioteca de la Uniwersytet Wrocławski, és a dir, de Wrocław, Breslau o Breslàvia, però no pas, com s'indica per descurt (p. 39), de Bratislava. Potser l'arrel de la confusió amb el topònim de la ciutat eslovaca és que el topònim llatí de Wrocław és, precisament, Vratislava.

Luciano Cinelli «I Domenicani e lo studio» (p. 85-99), bona part del qual (p. 85-92) es dedica a la llarga i profunda relació dels dominics amb el món universitari i descriu amb claredat i detall el recorregut formatiu dels frares i com va anar ajustant-se al llarg del temps. És en aquest context on encabeix perfectament la figura de mestre Vicent (p. 92-96), tot repassant la seva formació i remarcant-ne, amb prou detall, les fites més importants.

Tenint en compte, però, que el Vicent Ferrer essencial d'aquest volum és, més que més, el predicador, resulta interessant preguntar-se per la imatge que reflecteixen els seus sermons de l'ofici de predicar, que és el que es proposa Alfonso Esponera amb «El oficio del predicador en san Vicente Ferrer» (p. 45-61). Conseqüentment, el seu estudi es divideix en dues grans seccions: la primera (p. 46-50), dedicada a recollir les «Metáforas e imágenes de la predicación según el maestro Vicente Ferrer»; la segona, centrada en «El predicador según el maestro Vicente Ferrer» (p. 50-59). A dir ver, els continguts inclosos sota cada epígraf podrien ser fàcilment intercanviables, cosa que no lleva interès, però, al conjunt d'imatges i idees tractades.³ Sense voler ser exhaustiu, hi trobem el predicador com a ca, com a mastí, com a gall, com a llaurador o hortolà, com a vigilant, com a membre de l'exèrcit reial, com a cuiner. Tot plegat, l'autor ens ofereix una tria, rica i molt ben pensada, del que per a Ferrer és, d'una banda, la predicació i, de l'altra, l'instrument mitjançant el qual s'exerceix aquesta —el predicador.

Esponera observa (p. 58), d'altra banda, una certa evolució en l'apocalípticisme vicentí —que considera de finalitat eminentment moralitzant i adoctrinadora—, el qual, al seu parer, es troba sobredimensionat en alguns estudis. En un primer moment, el mateix Cisma d'Occident és vist com una prova clara de la vinguda de l'Anticrist i de la proximitat de la fi dels temps. Tanmateix, pels volts de 1417, ja superat el Cisma, l'afirmació de la proximitat del judici final sembla eco més aviat de l'anunci evangèlic, per part de Jesucrist mateix, de la seva segona vinguda i ja no es refereix pas a l'Anticrist, car «para él los tiempos del Anticristo estaban íntimamente unidos a los del Cisma». Finalment, l'autor clou la seva aportació reaccionant contra el tarannà antihumanista amb què alguns especialistes han volgut caracteritzar fra Vicent arran de la seva reacció contra l'ús de citacions preses de poetes.

Si Esponera ens ha descrit la reflexió vicentina sobre el predicador i la predicació, Carlo Delcorno s'acosta a la pràctica sermonària de fra Vicent amb «Vicent Ferrer e la predicazione medievale» (p. 63-83), convençut que la predicació de Ferrer «rinova il sermone medievale nei temi e nelle forme retoriche» (p. 63), rellança «in termini nuovi la predicazione escatologica» (p. 65), bo i connectant amb una llarga tradició dominicana. És de fet aquesta intersecció entre tradició i innovació el que més vol remarcar l'autor «nella architettura del sermone, nell'uso degli strumenti di lavoro» (p. 66). Amb aquesta voluntat, Delcorno estudia particularment el sermonari de Perugia, conegut perquè conté gairebé mig miler de *schedulae* —de «fitxes»— amb els temes i esquemes bàsics per a la preparació dels sermons. L'autor s'atura en l'anàlisi de navegades imatges que considera especialment representatives (p. 71-73), com ara les allegories de la navegació, de la batalla espiritual, etc., que compara a partir de diverses realitzacions, ja que pren en consideració les versions incloses en el sermonari de Perugia, però també les rastrejables en moltes altres redaccions, manuscrites i impreses, sense desatendre tampoc l'ús d'*exempla* (p. 74-75). També Delcorno incideix (p. 73-74) ràpidament en la crítica vicentina a la citació de poetes en la predicació, entesa també no tant com una «dicchiara ostilità ai nuovi orientamenti», ans d'una rotunda fidelitat a la tradició dominicana de censurar qualsevol escola que qüestionés «la centralità de la Scrittura e dell'esegesi biblica». Finalment, Delcorno se centra particularment en el tractament de l'hagiografia i atén, a tall de mostra, els sermons dedicats a sant Jordi, prenent en consideració tant allò rastrejable en l'esmentat volum de fitxes com en altres versions.

Ben mirat, en tractar la predicació estudiem un fet fonamentalment oral a partir de la seva imatge escrita —tènue ombra d'un acte perdut—. En aquest sentit, la importància de l'estudi de Tomàs Mar-

3. Aprofito per a fer constar que el primer paràgraf de la p. 56 és quasi idèntic al primer paràgraf de la p. 51. Si a això afegim els nombrosos descuits tipogràfics de diversa mena en l'article precedent —el de Francisco M. Gimeno—, cal pensar que la tasca de correcció editorial en aquestes primeres pàgines no ha estat gaire reeixida.

tínez Romero, «Notes sobre la Bíblia i el salteri dels post-reportadors vicentins» (p. 101-123), va molt més enllà de la finalitat que afirma proposar-se (p. 101): «individuar la Bíblia i el salteri que el post-reportador de la Quaresma valenciana de 1413 hi va fer servir, diferent de la d'altres arranjadors contemporanis». Aquest objectiu facilita reflexionar sobre la complexitat del procés de fixació del sermó des de la seva realització oral: Com hom podia arribar a confegir una versió més o menys unificada a partir de les versions de diversos reportadors? Com i a partir de quines fonts s'hi incorporaven les citacions bíbliques? L'orador o el seu equip duia algun tipus de materials bibliogràfics a sobre? Quins materials? Qui formava part del seu equip? De més a més, quina distància hi ha entre allò que llegim i el que de debò digué l'orador? La llengua del sermó no es pot identificar directament, sense correccions, amb la de l'orador —en termes, per exemple, dialectals—. És en el context de tot aquest laberint de preguntes on la recerca al voltant de la Bíblia i el saltiri pot esdevenir, fins a cert punt, un mena de fil d'Ariadna. Estudis com aquest permeten copsar molt bé la complexitat que s'amaga, en forma de fases i mans, rere l'objecte que, sense més, solem denominar «sermó».

Ara bé, si, com hem dit, el sermó prioritàriament es comunica oralment, és inevitable haver de reflexionar sobre el fet mateix de la seva pronunciació, més encara quan tractem, com és el cas, la figura d'un predicador itinerant, que es mogué per territoris de diverses llengües. La complexitat inherent a aquesta circumstància és descrita des de tres perspectives en el present volum: un primer acostament, de caire general, ens l'ofereix Franco Morenzoni, amb «Problèmes linguistiques et intercompréhension: quelques remarques à propos de la prédication a la fin du moyen âge» (125-140); ja centrat en el cas concret de Vicent Ferrer, tenim l'estudi d'Antoni Ferrando Francés «La poliglòssia en la predicació de Vicent Ferrer» (p. 141-203); finalment, sobre les característiques de les llengües emprades en els sermons vicentins, hi ha l'aportació de Jordi Colomina, «Les llengües dels sermons vicentins» (p. 205-245).

No sempre és fàcil esbrinar en quina llengua s'ha realitzat una predicació. El seu text s'ha pogut conservar en llatí, però això no vol dir que la seva pronúncia, al seu moment, s'hi hagi produït també. Les *artes praedicandi*, detalladíssimes en tants aspectes, quasi no tracten aquest punt i, com fa veure Morenzoni, resulta molt difícil d'interpretar algunes de les informacions que determinades fonts subministren al respecte, indicant, per exemple, la possibilitat de pronunciar el sermó bé en llatí, bé en vulgar (p. 127-128). Què eren exactament els sermons «*intermixti*» (p. 128-129), amb parts en una llengua i en una altra? Responien a una tradició ben establerta? Com es duen a terme? Quina vigència real tenia la interpretació consecutiva del llatí al vulgar, documentada en algun cas? (p. 132, n. 12). I com entendre l'existència dels sermons dits «macarrònics», on es canviava de codi lingüístic a voltes dins d'una mateixa frase (p. 131-132)? De fet, ni tan sols hom pot tenir la certesa absoluta que les simples reportacions, tan lligades al fet oral primigeni, documentin sempre, sense matisos, la llengua en què el sermó ha estat pronunciat (p. 129). Ben mirat, una reportació pot ser resultat de diversos documents, anivellats o sedassats per l'acció del que avui en diríem —passeu-me l'anacronisme— «grup de redactors» o d'«editors».

Tot allò descrit tan detalladament per Morenzoni ajuda potser a entendre per què l'estudi de la poliglòssia vicentina, objectiu de l'aportació de Ferrando, és també ben intricat. Ferrando comença descrivint l'àmbit i l'època en què es mou fra Vicent i que li exigeix uns determinats coneixements lingüístics. A partir d'ací, l'estudiós intenta identificar les llengües que Ferrer realment emprava en la seva predicació basant-se en dues fonts d'informació fonamentals: la primera la integren les declaracions dels testimonis recollides en les actes del procés de canonització, bé que sense oblidar que el dominic podia intentar, en alguns casos, parlar, millor o pitjor, la llengua dels destinataris i aquests, estranyats pel caràcter de la llengua emprada, no la identificarien amb la pròpia, sinó amb la del predicador mateix. Heus ací la base per a la lectura mítica de la capacitat lingüística de fra Vicent —erròniament identificada, com bé fa veure Ferrando (p. 156), amb el «do de llengües»—. La segona font d'informació són les compilacions de sermons, encara que, en aquests casos, els reportadors poden deixar petja en alguns aspectes de la llengua i, d'altra banda, els mots en romanç que esquitxen els sermonaris redactats en llatí, no s'han d'entendre automàticament com a expressió directa de l'oralitat vicentina. Per valorar tots aquests detalls cal prendre en conside-

ració el conjunt dels fets que acompanyen una predicació concreta: el lloc, els acompanyants —en la mesura en què siguin identificables—. Fent capmàs de totes aquestes dades i circumstàncies, Ferrando conclou que mestre Vicent, quan no predicava en català —especialment fora de la Península—, «s'esforçava a adaptar-se a la llengua majoritària dels seus oients» (p. 169), bé utilitzant llur llengua, quan la coneixia bé —cas del francès, l'italià o l'occità, si pensem en la predicació, per exemple, a la Gàl·lia oriental i a la Itàlia septentrional—.

Ferrando acaba la seva aportació incidint en el caràcter de la llengua catalana que emprava el dominic. I ho fa amb la voluntat de matisar la descurada afirmació de Daileader (p. 195-198), qui, en la seva biografia de fra Vicent, afirma que aquest feia servir pertot la variant valenciana del català. Sembla evident, a partir de les dades interpretades per Ferrando, que el català emprat per Ferrer a les terres catalanòfones «era un català unitari amb algunes petges lèxiques valencianes» (p. 195).

Finalment, si cal il·lustrar amb documentació vicentina moltes de les idees plantejades en l'estudi suara vist, podem recórrer a l'aportació de Colomina, la qual ofereix un ampli ventall de mostres de les llengües en què ens han arribat els sermons de fra Vicent.⁴ De fet, l'esquema del treball de Colomina es basteix sobre la realitat lingüística dels sermonaris: d'una banda els plurilingües, de l'altra els monolingües. En el primer grup, hi trobarem sermonaris bilingües llatí/català (com el de Perúgia) o llatí/occità (com el de Tolosa del Llenguadoc); o sermonaris trilingües, com el del Col·legi del Corpus Christi, de València —amb textos en llatí, català i aragonès— o el de la Catedral de Pamplona, amb sermons en llatí, català i francès. Cadascun dels documents contemplats és tractat àmpliament: Colomina n'extreu un bon cabal de lèxic, citat amb el seu context, en repassa les principals característiques morfològiques, n'extreu fraseologia i tot és comentat amb generós detall. No s'està, en algun moment, d'extreure citacions àmplies (a voltes comparades a doble columna), com en tractar el sermó tolosà de Divendres Sant de 1416.⁵

Ja hem recordat adés que la predicació és, sobretot, un fet comunicatiu oral i, com a tal, pels recursos que hi engega l'orador, hom l'ha relacionat amb el món de l'espectacle. Aquesta peculiar condició del sermó és el tema central de l'estudi de Marie Anne Polo de Beaulieu, «La prédication comme performance aux derniers siècles du Moyen Âge (13e-15e siècles)», on analitza els mitjans expressius comuns al sermó i al teatre religiós. Amb aquesta finalitat, l'autora para esment en els espais (l'església, la ciutat) i en els moments del temps litúrgic (p. 250-252), s'atura a descriure el procés formatiu pel qual passaven els predicadors en cerca d'una «parole efficace» (p. 252-256) i tracta, a l'últim, sobre el pas de la dramatització a l'espectacularització del sermó (p. 256-260), tot col·locant com a emblema de tot allò descrit un predicador coetani de Vicent Ferrer: el franciscà Bernardí de Siena (p. 260-263).

Polo de Beaulieu remarca com, en la predicació dins les esglésies, els oïdors podien rebre diversos estímuls informatius que acompanyaven la paraula de predicador: la il·luminació, les imatges sacres, els vitralls, la flaire de l'encens o l'ús de l'aigua beneïta... Totes aquestes imatges físiques s'adreçaven a la mateixa finalitat que les mentals (*exempla, similitudines*, metàfores, etc.). No manca d'interès l'esment que fa l'autora (p. 256) de la constatació de Jean-Pierre Bordier que, en alguns sermons, hom pot trobar «de dialogues inspirés par les jeux théâtraux».

Com que l'estudiosa il·lustra les seves afirmacions amb documentació rica i variada, és fàcil adonar-se de com predicador i actor acaben col·locats en un mateix espai teòric (p. 248), mal que els pesi a les *artes predicandi* més usuals. Val a dir que els predicadors competien amb «la parole vive improvisé

4. En realitat es tracta d'una concisa presentació d'un treball, encara inèdit en el moment de publicació d'aquestes actes, però ja aparegut: *La llengua de sant Vicent Ferrer*, València, Acadèmia Valenciana de la Llengua, «Recerca», 2 vols., 2021.

5. Sorpren, en el cas d'aquest fragment, que, d'una banda, el vegi —com és lògic— com «un magnífic occità comú de la primeria del s. xv» (p. 235) i, de l'altra, afirmi que ha estat «predicat en una varietat de la nostra mateixa llengua». Evidentment, català i occità, tot i els indubtables i profunds lligams, no constitueixen una mateixa llengua, menys encara en l'època de Vicent Ferrer.

dels hérétiques» (ibídem) i havien de rivalitzar amb joglars i actors, els quals «partageaient avec les prédicateurs une culture professionnelle de la performance» (ibídem).

Aquest solapament funcional entre actors i predicadors potser també es pot il·lustrar a través de la manera com l'orador usa el riure com a recurs. Molt bé ens ho explica Sophie Delmas amb «Parler de rire et pour rire dans les sermons médiévaux. Des Exempla aux recueils de Distinctions» (p. 269-283). L'autora aprofita el concepte de «communauté émotionnelle» (p. 272) per a plantejar-se si el predicador, predicant, pot suscitar aquest tipus de comunitat al voltant del riure (p. 272) i, per a respondre's, investiga el fet del riure no ja en el món narratiu dels *exempla* —on aquest tema ja ha rebut atenció—, ans en els reculls de distincions, instruments auxiliars —com bé explica— preparats per teòlegs en benefici dels predicadors (p. 270).

El treball de Marina Montesano «Musulmani ed ebrei nella predicazione di San Vincenzo Ferrer» (p. 285-299) és la via d'entrada en una altra faceta de la predicació vicentina contemplada en aquest recull: la intervenció, a través de la predicació, en temes claus de la societat del moment, com ara el de la convivència interreligiosa. Montesano descriu molt bé la situació de musulmans i jueus dins la Península Ibèrica i dels jueus dins la resta d'Europa i sap presentar l'evolució de la relació dels cristians amb tots dos grups. A més, observa com la predicació vicentina canvia matisadament segons l'auditori, atès que a Europa la presència musulmana és molt més reduïda que no pas als territoris peninsulars. Tot i això, l'autora aïlla els punts bàsics de la proposta segregacionista defensada per fra Vicent, una proposta contundent —encara que no s'hi defensés la violència directa per a induir a la conversió—, destinada a influir, d'una manera o altra, els *corpora* legislatius del moment—com ara passà amb les conegudes lleis d'Ayllón—.

Però si hi ha un problema que interessa especialment fra Vicent —i que apareix reflectit adesiara en els seus sermons— és el representat pel Cisma d'Occident, al qual dedica la seva atenció Paul-Bernard Hodel amb «Saint Vincent Ferrier et le Schisme d'Occident» (p. 301-317). És ben coneguda la ferma defensa del papat d'Avinyó per part de mestre Vicent, que va fixar ben raonadament en el tractat que dedicà a aquest fet. Hodel observa una possible crisi personal per part de fra Vicent arran d'aquest problema, vertaderament roent en el context medieval. O, potser, més aviat arran del canvi d'actitud dels cardenals afectes a Benet XIII, que intenten, sense èxit, convèncer-lo perquè cedeixi. Són els mateixos cardenals en què Ferrer havia confiat plenament per a decidir la seva postura en referència a la crisi oberta (p. 305). En l'endemig, a més, reapareix el fantasma d'una vella acusació d'heretgia contra fra Vicent. La desconfiança derivada de tot plegat podria ser al darrere, segons Hodel, del fet que fra Vicent es declari enviat «a latere Christi», tot detallant que «non soy enbiado por reyy nin por enperador nin por papa, salvo por el papa Ihesús» (p. 307), es llanci de ple a la predicació itinerant i es mantingui lluny dels concilis de Pisa i de Constança.

Ara, l'altre gran tema que preocupa Ferrer, a voltes lligat amb el del Cisma, és el de l'Anticrist. En aquest sentit, l'aportació de Gian Luca Potestà «Vicent Ferrer e l'Anticristo» (p. 319-342) és una magnífica síntesi de les informacions que Ferrer forneix sobre aquest personatge, convenientment relacionades amb les extrems dels plantejaments de Joaquim de Fiore. Potestà es basa en l'anàlisi de la coneguda carta de mestre Vicent a Benet XIII, en què declarava que l'Anticrist ja era nat, i, a partir d'aquí i amb l'auxili d'altres fonts, sap caracteritzar molt detalladament la visió vicentina de l'Anticrist en oposició a la de tradició joaquimita: «La sua dottrina escatologica va a mio parere intesa alla luce della competizione con un altro calendario dei tempi finali, creato da Gioachino da Fiore [...]» (p. 323).

Finalment, l'estudi que posa punt final al recull és el que ofereix Albert G. Hauf amb el títol de «El misteri eucarístic i la celebració de la missa en la predicació vicentina» (p. 343-385), dedicat a descriure la manera com fra Vicent tracta la celebració de la missa en la seva predicació. A partir d'un estudi exhaustiu de fonts i textos paral·lels, l'autor sap posar en relleu com fra Vicent conjumina, quant al tractament doctrinal de l'eucaristia, una clara fidelitat, en la major part dels seus sermons, a una llarga tradició teològica, amb una relativa flexibilitat i fins i tot originalitat en el cas concret de la «CoHació» feta a la Seu de Mallorca. I és que «no sembla que allò que, en principi estava pensat com a sermó o col·lació, fóra en la ment del sant un tractat especialitzat equiparable a la majoria de les obres litúrgiques medie-

vals conservades sobre la Missa» (p. 382). Hauf, d'altra banda, documenta més que a bastança el tractament del misteri eucarístic en els sermons vicentins i hi distingeix entre una exposició més o menys tècnica i formativa del que és la missa i una presentació d'aquest sagrament com a descripció de la vida de Crist, oferida a tall d'objecte de meditació i basada en un rotund cristocentrisme.

Comptat i debatut, al llarg de tot el volum ressenyat en aquestes pàgines se'ns ha desplegat una imatge força completa, variada i rica de Vicent Ferrer en la seva dimensió de predicador. Subratllo aquesta dimensió per tal com, en els darrers temps, també hom insisteix en la seva dimensió d'intel·lectual universitari, tractada ací més tangencialment. Evidentment, és l'activitat de predicador la que li ha guanyat, a mestre Vicent, un lloc molt important en el context de la literatura catalana medieval i en la memòria, tan deturpada com es vulgui, que en guarda la nostra societat actual. La diversitat de perspectives ofertes donen raó a bastament de la polièdrica complexitat que s'amaga en la predicació medieval, de la qual el dominic homenatjat és figura ben cimera. Tant de bo la lectura atenta d'aquests materials ajudi a consolidar noves vies d'accés a un nom clau de la nostra cultura medieval.

Josep-A. YSERN
Universidad Nacional de Educación a Distancia

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2022): *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, III. Lèxic*, a cura de Joan Veny. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 390 p.

El procés d'estandardització d'una llengua es beneficia sens dubte de les reflexions i dels debats que la comunitat lingüística que acull el procés pot generar. Al seu torn, aquestes reflexions i debats reclamen materials (propostes, estudis, recerques...) que ajudin a passar del que representen simples opinions (ben respectables, això sí) a plantejaments rigorosos i crítiques fonamentades. És bo —però no pas habitual— que part d'aquests materials (per continuar amb aquesta paraula més aviat neutra i general, en aquest context) provinguin del que podem anomenar l'*autoritat* lingüística, i que en el cas del català correspon a l'Institut d'Estudis Catalans, que va iniciar ja al segle passat un camí de propostes prou conegut sobre l'estàndard oral.¹

El volum que ressenyem, editat a cura de Joan Veny, és l'última baula d'aquesta cadena, i enceta una dimensió que encara no s'havia considerat, després de la fonètica i la morfologia (i a l'espera de la sintaxi): el lèxic. Segurament és el nivell del qual els parlants són més conscients, i en aquest sentit —però també en molts altres, com es veurà— l'obra ressenyada resulta molt útil, i si es vol recórrer a un dels tòpics de les ressenyes, és més que evident que omple un gran buit.

Estructura de l'obra

El llibre s'obre amb una «Introducció» (pàgines 7-26) en què es desenvolupen els vuit punts següents: (1) «Objectiu», (2) «Precedents», (3) «Equip de treball i control», (4) «Mètode», (5) «Estadística», (6) «Criteris de presentació», (7) «Organització general» i (8) «Instruccions d'ús».

S'inclou a continuació una «Llista de símbols i abreviatures» (pàgines 27-29), que agrupa tres llistes («Símbols», «Categories lèxiques» i «Llengües d'origen»), i el «Corpus general» (pàgines 31-343),

1. Pel que fa a la fonètica, Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica: *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. 1, Fonètica*. A cura de Joan A. Argenter. Tercera edició, corregida, 1999 (la primera edició va aparèixer l'any 1990). Pel que fa a la morfologia, Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica: *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. 2, Morfologia*. A cura de Joan A. Argenter. Quarta edició, corregida, 1999 (la primera edició va aparèixer l'any 1992).